

STORTINGET

Innst. 233 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra transport- og kommunikasjonskomiteen

Dokument 8:69 S (2018–2019)

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Freddy André Øvstegård, Torgeir Knag Fylkesnes og Karin Andersen om å utrede nye oppgaver til Posten for å opprettholde hyppig ombæring og gi nye tjenestetilbud til mange i distriktene

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et offentlig utvalg for å se på mulighetene for å gi Posten Norge AS andre oppgaver enn tradisjonell postombæring, både for å øke servicenivået til mange husstander, særlig i distriktene, og for å sikre økte inntekter til Posten. Utredningen skal se på erfaringene fra andre europeiske land, og tillitsvalgte fra Posten og berørte offentlige tjenester skal være representert. Utredningen skal se på muligheten for at tilleggstjenestene kan finansiere hyppigere ombæring enn 2,5 dager i uka, men også se på muligheten for at de nye oppgavene kun etableres i de områdene der Posten distribuerer aviser i dag, for å bidra til å finansiere Postens avisombæring. Utredningen skal være tydelig avgrenset mot offentlige velferdstjenester, og ikke se på oppgaver som autorisert helsepersonell utfører i dag. Eventuell endring av postombæring til 2,5 dager i uka skal ikke skje mens denne utredningen gjennomføres, og utredningen skal heller ikke gå på bekost-

ning av tiden Posten skal ha for å omstille seg til færre ombæringsdager dersom dette blir vedtatt.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Øystein Langholm Hansen, Kirsti Leirtrø, Sverre Myrli og Ingalill Olsen, fra Høyre, Solveig Sundbø Abrahamsen, Jonny Finstad, Nils Aage Jegstad og lederen Helge Orten, fra Fremskrittspartiet, Tor André Johnsen, Dagfinn Henrik Olsen og Morten Stordalen, fra Senterpartiet, Bengt Fasteraune og Siv Mossleth, fra Sosialistisk Venstreparti, Arne Nævra, og fra Venstre, Jon Gunnes, viser til representantforslaget og statsrådets svar.

Komiteen har merket seg at forslagsstillerne ber regjeringen sette ned et offentlig utvalg for å se på mulighetene for å gi Posten Norge AS andre oppgaver enn tradisjonell postombæring, både for å øke servicenivået overfor mange husstander, særlig i distriktene, og for å sikre økte inntekter til Posten.

Komiteen har merket seg at Samferdselsdepartementet i januar 2018 sendte endringer i lov om posttjenester på høring, og at departementet i april 2019 skal legge frem forslag til ny postlov for Stortinget. Videre viser komiteen til at Samferdselsdepartementet regulerer postmarkedet gjennom postloven og postforskriften. Å sikre at alle innbyggerne i Norge får tilgang til grunnleggende posttjenester gjennom leveringspliktige posttjenester, er en viktig oppgave i loven.

Komiteen påpeker nødvendigheten av like gode posttjenester i distriktene som i sentrale strøk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at Samferdselsdepartementet i høringsnotatet om krav til leveringspliktige posttjenester i fremtiden vurderer å redusere antall ombæringsdager. Flertallet merker seg at tall fra Posten Norge AS viser at brevvolumet faller drastisk, samtidig som tall fra SSB viser at kommunikasjonsvanene til innbyggerne digitaliseres. Flertallet ønsker at leveringsplikten skal sikre en riktig bruk av samfunnets ressurser.

Flertallet registrerer at man i representantforslaget ønsker at staten skal ta initiativ til å gi Posten Norge AS andre oppgaver enn tradisjonell postombæring for å finansiere flere ombæringsdager enn det etterspørselen tilsier. Flertallet ønsker i den sammenheng å vise til at Posten Norge AS ble etablert i 2002, og at statens eierskap er grunnlagt i behovet for å sikre at det finnes en landsdekkende leverandør av posttjenester.

Flertallet mener at staten bør overlate til Posten Norge AS å drive utvikling av selskapet ut over dette. I vedtektene til selskapet er det fastsatt i § 3 at selskapet på forretningsmessig skal grunnlag drive post- og logistikkvirksomhet samt annen virksomhet som står i direkte sammenheng med dette. Flertallet mener at selskapet selv er de beste til å drive markedstilpasset utvikling, og Posten står allerede i dag fritt til å utføre andre ulike tjenester. Flertallet påpeker i den sammenheng at Posten, Telenor og Bodø kommune har et pågående prøveprosjekt hvor de tilbyr nye tjenester i hjemmet til eldre i deler av kommunen for å kartlegge om det er et marked for denne typen tjenester.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til utfordringene som forslaget om reduksjon i antall ombæringsdager av post fører til for avisomdeling i områder utenfor byer og bynære strøk. Store deler av lokalpressen er i dag avhengig av Posten for å få omdelt sine aviser. Dette gjelder både dagsaviser og aviser med færre utgivelser per uke. Disse medlemmer mener det må finnes en overgangsordning for disse avisene. Hvordan dette finansieres og praktisk utformes, forventer disse medlemmer at regjeringen kommer tilbake til i forbindelse med Stortingets behandling av den varslede saken om endringer i postloven. Disse medlemmer støtter en utredning av mulighetene for alternative tjenester som kan leveres av Posten, men mener samtidig det vil være vanskelig for Posten å utsette nødvendige endringer i omdelingsfrekvens som ligger i høringsforslaget fra regjeringen.

Både Posten og fagforbundet Postkom ber om en omstillingstid på mellom 1 og 1,5 år, slik at både arbeidstakerne og bedriften blir gitt tid og rom til denne omstillingen. Regjeringen har allerede brukt lang tid på utredningsarbeidet, noe som etter disse medlem-

mers syn ikke må gå ut over den omstillingsprosessen som er nødvendig for bedriften og de ansatte.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et offentlig utvalg for å se på mulighetene for å gi Posten Norge AS flere oppgaver enn i dag.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener at Postens hovedoppgave er å sikre at brukere over hele landet skal få tilgang til gode og fremtidsrettede posttjenester. Posttjenester er en viktig del av samfunnets infrastruktur, som er avgjørende for å sikre bosetting og gode rammevilkår for næringsliv over hele landet. Disse medlemmer mener at folk skal ha tilgang til like tjenester uansett hvor de bor. Det betyr blant annet likeverdige posttjenester over hele landet. Disse medlemmer viser til at det er gjentatte eksempler på at postleveransene til folk i distriktene blir dårligere, eksempelvis ved at flere må belage seg på å reise i 12 timer for å komme til postkassen, som en konsekvens av at Posten flytter postkassene. Dette viser at de geografiske forskjellene i posttjenestene er for store. Disse medlemmer viser til at Posten flere steder ser ut til å skyve ansvaret og kostnadene for postlevering over på fylkeskommuner og kommuner. Dette er ansvarsfraskrivelse fra Posten. Disse medlemmer viser til at når A-post og B-post ble slått sammen, ble tilbudet til folk i distriktene svekket. Fristen er doblet ved at Posten nå har to dager på å levere post, istedenfor én dag, da A-post enda fantes. For å sende post over natten, slik det var mulig å gjøre med A-post tidligere, må det betales for en ekspressløsning som er langt dyrere enn vanlig post. I tillegg er det mange områder hvor ekspressendinger ikke kommer fram dagen etter. Disse medlemmer mener at en utredning av nye oppgaver kan synliggjøre muligheter for et bedre tjenestetilbud til mange. Disse medlemmer mener det er viktig at de tillitsvalgte blir involvert i utredningen, i motsetning til den pågående prøveordningen i Bodø, der de tillitsvalgte hverken ble involvert i eller orientert om prosessen. Disse medlemmer viser til at den rød-grønne regjeringen i 2011 benyttet reservasjonsretten i EØS-avtalen mot EUs postdirektiv, som ville ført til konkurransevidning til fordel for byer og sentrale strøk, der det er størst marked for konkurranse.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti foreslår å utrede å gi Posten mulighet til å utføre flere oppgaver enn tradisjonell postombæring. Dette vil kunne bidra til å øke lønnsomheten til Posten Norge AS, samtidig som det vil gi et bedre tjenestetilbud til distriktene og bidra til å ivareta ombæring av papiraviser fem dager i uka.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen ønsker å redusere antall ombæringsdager for Posten til 2,5 dager i uka fra 2020 og på sikt kun én dag i uka. Disse medlemmer viser til at en slik omlegging vil ha dramatiske konsekvenser. Posten er viktig nasjonal infrastruktur. Å opprettholde det nasjonale distribusjonsnettverket er, etter disse medlemmers syn, i seg selv en viktig samfunnsoppgave Posten bør ivareta. Disse medlemmer viser til at kutt i ombæringsdager også vil innebære at en rekke medisiner, medisinske prøver, veterinærmedisinske prøver og tannteknikerforsendelser som man er avhengig av å sende ut på kort varsel, må distribueres på andre måter. Det vil også ramme lokalt næringsliv som er avhengig av å sende og motta post hyppig.

Ikke minst vil et slikt kutt ramme muligheten til å lese papiraviser i distriktene. I dag leser nesten halvparten av alle nordmenn en papiravis hver dag. Det er mulig fordi Posten leverer 173 000 aviser på hverdager i områder hvor det ikke finnes eget avisbud. Ifølge Mediebedriftenes Landsforening står nesten 400 000 mennesker i fare for å miste tilgangen til daglige aviser, fordi de bor i områder som i dag får avislevering fra Posten. Disse medlemmer viser til at selv om nær sagt alle aviser tilbyr digitale versjoner av sine produkter, er inntjeningen til avisene avhengig av papirdistribusjon. Disse medlemmer mener dette gjør det avgjørende å finne en løsning som ivaretar avisenes behov for ombæring seks dager i uka i hele landet.

Disse medlemmer vil uttrykke at Postens nedskjæring av tjenester bare er ett av mange trekk i samfunnsutviklingen som innebærer sentralisering og nedlegging av service og tjenestetilbud i distriktene. Dette gjelder både bankfilialer, nærbutikker og mange offentlige kontorer som lensmannskontorer, postkontorer, skattekontorer osv.

Disse medlemmer vil også understreke at det fortsatt er hundretusener som ikke er på digitale plattformer og benytter seg av digitale internettløsninger. På toppen av dette kommer altså forslaget om en drastisk nedskjæring i antall postombæringsdager. Det er på denne bakgrunn en må forsøke å finne nye vinklinger og nye løsninger for å opprettholde Postens tjenestetilbud – ikke minst i distriktene.

Disse medlemmer vil henviser til Landslaget for lokalaviser, som i sin høringsuttalelse sier nettopp dette:

«Dokument 8-forslaget peikar på nye tenesteområde for Posten som kan føre til styrking av Postens samfunnsrolle generelt og bidra positivt til å styrke busetnad og livskvalitet i distrikta spesielt. Her trengst nettopp slike kreative forslag for å bremse dei sterke sentraliseringskreftene som rår i dag.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil peke på at samtidig som antall brev synker, øker markedet for tilgrensende tjenester. Dersom Posten hadde fått anledning til å tilby flere tjenester enn brev- og avisombæring, som det var mulig å betale for, ville det kunne øke Postens inntekter og samtidig øke tjenestetilbudet over hele landet.

Dette medlem viser til at en rekke andre land, inkludert Frankrike, Finland, Tyrkia, Hellas og Nederland, har et postvesen som også tilbyr andre oppgaver. Dette er alt fra å levere og hente bøker på biblioteket til å gjennomføre hjemmebesøk. Dette medlem viser til at også Posten Norge gjennomfører et prøveprosjekt i Bodø der Posten skal tilby enkle tjenester som å bære ut søppel, ta inn posten i huset og bytte lyspærer.

Dette medlem mener erfaringene både fra Norge og andre land bør ses på i en større utredning. Utredningen dette medlem foreslår, bør se på ulike nivåer av tjenester til husstander – alt fra enkle leveringstjenester for mat til mer sosiale funksjoner lignende de som er innført i Frankrike. Det bør også vurderes tjenester som lavterskel IT-hjelp og annen type praktisk personlig assistanse.

Dette medlem mener utredningen skal se på hvor stort potensial for inntekter til Posten slike tjenester har, og hvordan disse kan bidra til å opprettholde postombæring over hele landet. Utredningen skal også se på muligheten for å åpne for tilleggstjenester kun der Posten distribuerer aviser, som et tiltak for å gjøre avisombæringen mer lønnsom og øke tjenestetilbudet i distriktene. Utredningen bør skje i form av et bredt sammensatt offentlig utvalg. Tillitsvalgte fra Posten og andre berørte sektorer skal være representert i utvalget.

Dette medlem understreker at de nye tjenestene utvalget skal se på, skal være tydelig avgrenset mot andre offentlige velferdstjenester. Det er særlig viktig å understreke at Posten ikke skal gjennomføre oppgaver som autorisert helsepersonell utfører i dag. Eventuelle nye tjenester skal heller ikke sees på som en erstatning for eksisterende hjemmetjeneste eller andre tjenester. Dette vil kun være et mulig lavterskel supplement til eksisterende tjenester.

Dette medlem mener det ligger et stort potensial i å gi Posten nye oppgaver, også når det gjelder sosiale tjenester eller enkel hjelp hjemme. Hjemmetjenestene besøker i dag kun en liten andel av befolkningen. Å ha ulike typer sosiale tjenester, som hjelp til å måke snø, strø islagte gårdsplasser eller andre enkle gjøremål, kan ha en helseforebyggende funksjon og en stor trivselsfunksjon. Det vil kunne spare samfunnet for store kostnader. Slike tilbud vil kunne gi en langt bedre trygghet for tjenestemottakerne som får besøk, og en mindre bekymring og usikkerhet for familie, pårørende og andre i nære relasjoner til tjenestemottakerne.

Det te m e d l e m viser til at det ble gjennomført en høring i Stortinget om dette forslaget. Det te m e d l e m merket seg at både Postens ansatte, en viktig brukerorganisasjon (Pensjonistforbundet) og representanter for mediehusene og avisene støttet opp om at en slik utredning burde gjennomføres.

Det te m e d l e m viser til at det er avgjørende å sikre forutsigbarhet for Postens ansatte. Det te m e d l e m mener en slik utredning som er foreslått her, ikke må gå på bekostning av den tiden som Posten har til å omstille seg, dersom det skulle bli flertall i Stortinget for å redusere antall ombæringsdager. Det te m e d l e m ønsker derfor at prosessen med å kutte i antall ombæringsdager settes på vent inntil denne utredningen er fullført, og at et eventuelt senere vedtak om kutt i antall ombæringsdager ikke vil gå ut over tiden Postens ansatte har til å omstille seg.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et offentlig utvalg for å se på mulighetene for å gi Posten Norge AS flere oppgaver enn tradisjonell postombæring, både for å øke tjenestetilbudet til mange husstander, særlig i distriktene, og for å sikre økte inntekter til Posten, slik at postombæring kan sikres fem dager i uken. Postloven skal ikke endres mens det pågår utredninger om nye oppgaver til Posten.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sette ned et offentlig utvalg for å se på mulighetene for å gi Posten Norge AS flere oppgaver enn i dag.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen nedsette et offentlig utvalg for å se på mulighetene for å gi Posten Norge AS flere oppgaver enn tradisjonell postombæring, både for å øke tjenestetilbudet til mange husstander, særlig i distriktene, og for å sikre økte inntekter til Posten, slik at postombæring kan sikres fem dager i uken. Postloven skal ikke endres mens det pågår utredninger om nye oppgaver til Posten.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Komiteen viser til representantforslaget og sine merknader og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:69 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Freddy André Øvstegård, Torgeir Knag Fylkesnes og Karin Andersen om å utrede nye oppgaver til Posten for å opprettholde hyppig ombæring og gi nye tjenestetilbud til mange i distriktene – vedtas ikke.

Oslo, i transport- og kommunikasjonskomiteen, den 9. april 2019

Helge Orten

leder

Dagfinn Henrik Olsen

ordfører